

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÐ

Från Riksdagsförvaltningen
2025-11-21
Besvaras senast
2025-12-03 kl. 12.00

Till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

2025/26:236 Inkludering av Hjälmaren i det nationella miljöövervakningsprogrammet

Hjälmaren är Sveriges fjärde största sjö, och den står inför allvarliga utmaningar i dag och i framtiden.

Sjön och dess biflöde utgör dricksvattentäkt för ca 270 000 människor och är en nödvändig resurs för den stora livsmedelsproduktion som sker i omkringliggande landskap. På Hjälmaren bedrivs ett MSC- och ursprungsmärkt yrkesfiske, och sjön bidrar även med attraktivitet och rekreationsmöjligheter för invånarna runt Hjälmaren. Trots sin betydelse saknas i dagsläget kunskap om hur flera av Hjälmarens utmaningar ska kunna hanteras.

På grund av sjöns låga medeldjup och volym märks klimatförändringarna särskilt tydligt i Hjälmaren. Prognoser visar att vattentemperaturen ökar och att antalet dagar med bottentemperaturer över 20 grader Celsius kommer att öka från dagens 13 till mellan 29 och 51 dagar per år, beroende på klimatscenario. Även antalet dagar med ytvatten över 20 grader Celsius beräknas öka kraftigt, och de år då isen lägger sig på Hjälmaren kommer antalet dagar med is att minska från 51 till mellan 19 och 7 dagar per år.

Dessa prognoser tillsammans med förändrade vattenflöden medför risker för bland annat dricksvattenförsörjningen genom ökad tillväxt av mikroorganismer och smittoämnen. Det kommer att påverka sjöns naturliga ekosystemtjänster och livsmedelsproduktion genom både översvämning och torka. Men det finns även risk för kollaps av ekosystem och nyckelarter i sjön, vilka är livsviktiga för det kommersiellt och kulturellt viktiga gösfisket.

Exakt hur den accelererande uppvärmningen faktiskt påverkar ekosystem och ekosystemtjänster saknas det dock kunskap om. På liknande sätt finns det en kunskapsbrist om befintliga risker som miljöföroreningar och hur den omfattande övergödningen ska hanteras. Detta är något som oroar både kommuner, yrkesfiskare, lantbruk och invånarna runt Hjälmaren.

För att möjliggöra kloka och effektiva åtgärder behövs det mer kunskap om Hjälmaren, och detta byggs framför allt genom systematisk miljöövervakning. Trots sin stora betydelse och sina stora utmaningar ingår inte Hjälmaren i det nationella miljöövervakningsprogrammet på samma sätt som Vänern, Vättern och Mälaren, vilket försvårar att åtgärder genomförs. Att inkludera sjön i det

nationella miljöövervakningsprogrammet skulle även medföra vinster för de andra stora sjöarna, då klimatförändringarna märks snabbare i Hjälmaren och erfarenheter från sjön kan appliceras på de andra stora sjöarna där utvecklingen inte går fullt lika fort.

Med anledning av detta vill jag fråga klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari:

Avser ministern att ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att inkludera Hjälmaren i det nationella miljöövervakningsprogrammet så att kunskapsbaserade åtgärder för att trygga ekosystem, dricksvattenförsörjning, livsmedelsproduktion och attraktivitet kan genomföras?

.....

Martina Johansson (C)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann